

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

Verantwoordelijke Hoofdredactie: Dr. W. van de Geyn, Natuurhistorisch Museum, Maastricht, telefoon 4174. — Mederedacteurs: Jos. Cremers, Huize „Niethuizen”, Wijnandsrade; Dr. H. Schmitz, S. J., Marienkirche, Steyr, Oberösterreich; R. Geurts, Echt. Penningmeester: Mr. G. van Spaendonck. Postgiro 125366 ten name van het Natuurhist. Genootschap, Maastricht.

Versijnt Vrijdags voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan de Leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

Correspondentie betreffende Genootschap aan het Secretariaat: Jekerweg 87a, Maastricht.

Correspondentie betreffende Maandblad aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein, Maastricht.

INHOUD: Aankondiging der maandvergaderingen. — De Natuur in. — Nieuwe leden. — Verslagen der maandvergaderingen. — Sef Parren. In memoriam Rector G. van den Boorn. — C. De collectie Wasmann repatrieert. — Jos. van Boven. Voorloopige mededeeling over de Mierenfauna van de Belgische Maasvallei. — C. Willemse. De Nederlandsche Vespa soorten. — W. Roepke. Remarks on new or little known Indomalayan Moths (Lepid. Heteroc.). (vervolg).

AANKONDIGING

DER MAANDVERGADERINGEN.

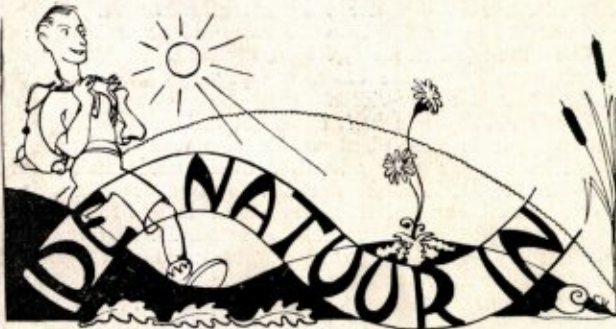
te Heerlen op Zaterdag 3 November a.s. om 3 uur in het H.B.S. Gebouw, Gasthuisstraat. De heer van Rummelen spreekt over: Lössoïden in Zuid-Limburg.

te Maastricht op Woensdag 7 November a.s. om 6 uur in het Museum.

te Heerlen op Zaterdag 1 Dec. a.s. om 3 uur in het H.B.S. Gebouw, Gasthuisstraat.

te Maastricht op Woensdag 12 December a.s. om 6 uur in het Museum.

Drs. L. van Nieuwehoven S.J. zal een causerie houden over: De ontwikkeling van een vliegpop.

Op Zondag 4 Nov. a.s. paddenstoelenexcursie naar de bosschen in het Geuldal, o.l.v. Mevr. Dr. H. Bels-Koning en de heeren Mommers en Bels. Deelnemers uit Maastricht (vertrek 13.30) en uit Heerlen (vertrek 12.11) ontmoeten elkaar aan het station te Houthem.

Terugreis vanuit Valkenburg in de richting Maastricht om 18.07, in de richting Heerlen om 19.12.

Aan hen, die voor wetenschappelijke of culinaire doeleinden paddenstoelen „model” willen verzamelen, wordt aangeraden een mandje, wat krantenpapier en eventueel een loupe mee te brengen.

Op Zondag 18 Nov. vogelexcursie naar het Ravensbosch te Houthem onder leiding van den heer J. Loterijman. Deelnemers vertrekken uit Heerlen om 9.42, uit Maastricht om 10.19. Terugreis richting Heerlen 15.36; richting Maastricht om 15.19.

NIEUWE LEDEN.

Natuurhistorisch Museum, Paleisstraat 18, Tilburg.
Ir. P. H. v. d. Pol, Selterskampweg 51, Bennekom (Gld).
G. van Rossem, Javastraat 12, Wageningen.
Dr. Jac. Heimans, Beethovenstr. 5 b, Amsterdam Z.
Pierre Heldens, Pieter Cuyperstr. 15, Roermond.
Mej. M. G. G. Meyer, Observantenweg 42, Maastricht.
J. van Eyk, Jekerweg 112, Maastricht.
M. van Eeuwijk, Kapellerlaan 108, Roermond.
Dr. M. Bruna, Laanderstraat, Heerlen.
Dr. A. A. Thiadens, Pijnsweg 27, Welten bij Heerlen.
A. Bouman, Willemsstraat 21, Heerlen.

VERSLAGEN DER MAANDVERGADERINGEN.

Door omstandigheden is een opeenhooping van verslagcopie der maandvergaderingen ontstaan. Daarom zullen verschillende inleidingen als aparte artikelen in het Maandblad worden gepubliceerd, terwijl kortere mededeelingen hieronder worden weergegeven.

HEERLEN 2 JUNI.

Aanwezig 8 dames en 29 heeren. De vergadering wordt voorgezeten door den heer van Rummelen, die de aanwezigen verwelkomt en de Eerw. Zusters dankt voor het beschikbaar stellen van een lokaal.

De heer Oud vertoont vogelfilms over de kapmeew en de kievit. De inleidingen van den heer Willemse over zeldzame insecten uit Limburg en over de coloradokever en die van den heer Loterijman over het verschil in grootte van ♂ en ♀ nachtegaal, verschijnen later als afzonderlijke artikelen in het maandblad.

MAASTRICHT 6 JUNI.

Aanwezig 9 dames en 40 heeren. De voorzitter, Rector J. Cremers, spreekt zijn vreugde uit over de algehele bevrijding van ons land. Ofschoon nog pas enkele hoopgevende berichten zijn binnengekomen, meent spreker dat er alle reden toe is om vrouwen te hebben zoowel in de persoonlijke omstandigheden waarin onze noordelijke vrienden verkeren, als ook in het behoud van de wetenschappelijke centra en speciaal de natuurhistorische instellingen in andere delen van ons land.

Hij heet de aanwezige leden hartelijk welkom, waaronder in het bijzonder de heeren L. Bels uit Haarlem en A. ten Broek uit den Haag, die na een onvrijwillig verblijf in Duitsland in het Repatrieringscentrum Maastricht aankwamen en thans onze vergadering bijwonen. Vervolgens herdenkt hij een onzer leden, Rector van den

Boorn uit Posterholt, die op lafhartige wijze door den vijand is gefusilleerd. Daarna spreken de heer H. J. Beckers over bliksemhuizen, de heer P. J. Bels over de coloradokever en de heer A. Rijven over de roodwier *Batrachospermum*, welke artikelen later zullen worden geplaatst.

Pater van Hest vertoont daarna enkele exemplaren van graslathyrus (*Lathyrus nissonia*), gevonden te Schimmert op den weg naar Beek in een begroeid talud en vertelt daarbij het volgende: Deze plant is oorspronkelijk inheemsch in Zuid-Beveland, maar is 3 jaar geleden voor het eerst aangetroffen langs het kanaal te Elsloo. Na de vondst door mij gedaan, werden nog enkele exemplaren in een bosch te Spaubeek gevonden.

Verder laat hij eenige interessante fasciatie's van margriet, smalbladige weegbree en melkdistel zien. Een mooi exemplaar van een pelorische bloeiwijze van een gekweekte *Digitalis*, met totaal symmetrische bloemen wordt door de vergadering bezichtigd.

Dan deelt hij nog het onderstaande mede: In Schimmert is in een weide een exemplaar gevonden van de witte variëteit van *Ajuga reptans*. Het is overgebracht naar den tuin der P.P. Montfortanen. In de omgeving van Tilburg zijn drie broedplaatsen gevonden van den sprinkhaanrietzanger, door leden van de N. H. V. Afd. Tilburg. Later werd de vogel nog elders waargenomen, doch er bestaat geen zekerheid over andere broedplaatsen. Het vogeltje is gemakkelijk te herkennen aan het geluid. Dit is zacht, doch door zijn toonhoogte en scherpe trillers, die ongeveer klinken als het lang aangehouden gesjirp van een sprinkhaan, ver hoorbaar.

MAASTRICHT 4 JULI.

Aanwezig 5 dames en 17 heeren. De heer Grossier opent de vergadering. Daarna houdt de heer Mommers een voordracht over de geslachtelijke voortplanting bij hogere zwammen. De heer Bels doet nog eenige aanvullende mededeelingen over de coloradokever, waarover hij vorige vergadering gesproken heeft. Op beide inleidingen komen we later uitvoerig terug.

Iets interessants weet de heer Grégoire te vertellen over: Cumarine, $C_9H_6O_2$.

Het komt voor in diverse limburgsche orchideeën, vooral in bruine orchis (*O. purpurea*), in soldaatorchis (*O. militaris*) en in poporchis *Aceras anthropophora*, maar is ook aanwezig in tonkaboonen (*Dipterix odorata*), honingklaver (*Melilotis officinalis*), Lieve Vrouwen bedstroo (*Asperula odorata*), reukgras (*Anthoxanthum odoratum*), wijnruit (*Ruta graveolens*) e.a. Het is in den handel (apothek) verkrijgbaar in witte, in alcohol oplosbare kristallen. In de praktijk worden meerdere van bovengenoemde planten, alsmede een oplossing der genoemde kristallen gebruikt voor het parfumeeren van tabak.

HEERLEN 7 JULI.

Aanwezig 6 dames en 11 heeren. Na opening der vergadering geeft de heer van Rummelen het woord aan den heer Loterijman, die wijlen Dr. Jac. P. Thijsse herdenkt en in het bijzonder diens beteekenis als ornitholoog in het licht stelt. Daarna spreekt de heer Willemse over onze inlandsche wespen, zie pag. 38 in deze aflevering. Vervolgens gaat Dr. Dijkstra over tot een bespreking van de klapproosvegetatie. Waar een vegetatie vernield wordt, vestigen zich eerst eenjarige gewassen, die na eenigen tijd plaats moeten maken voor overblijvende planten, tenslotte ontstaat er, als de mensch niet ingrijpt, in de meeste gevallen bosch. Tot de eenjarige gewassen, die een korte vegetatieperiode bezitten en veel zaad voortbrengen, behoort de klapproos „de oorlogsbloem”!

Hij vertoont dan een bastaard van weidehavikskruid \times muizenoor (*Hieracium caespitosum* \times *H. pilosella*) uit Brunssum. De bloeiwijze bestaat uit een stengel met enkele bloemhoofdjes aan zijstengels, op onderling grooten afstand, met aan het eind een hoofdje. Dezelfde bloeiwijze treft men aan bij de bastaard *Hieracium bauhini* \times *H. pilosella*. Beide bastarden bezitten sterharen. De eerstgenoemde bastaard werd slechts één keer in ons land gevonden en wel in de provincie Groningen meer dan 100 jaar geleden. Aanvankelijk wist men niet welke soort havikskruid het was. De planten te Brunssum werden met een vooropgezet doel gezocht en gevonden.

Vervolgens laat hij circuleeren: Harig knopkruid (*Galinsoga quadriradiata*) uit Kerkrade en, ter vergelijking, gewoon knopkruid (*Galinsoga parviflora*) uit Heerlen (station). Hij wijst op de verschillen en overeenkomsten tusschen beide planten. Eigenaardig is dat de zeer zeldzame *Galinsoga quadriradiata* in Zuid-Limburg zoo vaak door hem gevonden werd in tegenstelling met de (in Drente enz.) algemeene soort *G. parviflora*, die zich hier weinig of niet uitbreidt.

Tenslotte vertoont de heer Dijkstra nog:

Smalle weegbree (*Plantago lanceolata*) gevonden te Ter Worm. De bloemaar heeft aan haar voet nog een 5—7-tal andere aren.

Bleekgele hennepnetel (*Galeopsis segetum*), gevonden op het stort van de O. N. I en op de Brunssumerheide. Deze plant is vrij algemeen in Drente; echter zeer zeldzaam in Zuid-Limburg.

Slofhak (*Anthoxanthum aristatum*) een adventief gras, dat gevonden werd na afloop van de excursie naar den watertoren te Schimmert, in de gemeente Hulsberg. Zeer algemeen in roggeakkers.

Van de rondvraag maakt de heer Dijkstra gebruik om nog de volgende vogelwaarnemingen mee te deelen:

Onlangs maakte ik een gevecht mee tusschen twee mannetjes vinken en een wijfje in den tuin van het Geologisch Bureau te Heerlen. Het gevecht werd zoo heftig dat het publiek ingreep. Hierna bleven één mannetje en het wijfje achter. Ze waren zoo vermoeid dat ik ze kon beetpakken, achter in den tuin brengen, naast elkaar plaatsen zonder dat ze zich ook maar het minst verroerden. Na ca. 7 minuten waren ze in zooverre hersteld, dat eerst het \varnothing wegvloog zonder het δ ook maar een blik waardig te achten. Kort er op vloog ook het δ weg en haalde met moeite een kersenboom... om over zijn avonturen na te denken.

Vier witte leghorns vingen een bijna volwassen grijze rat en hielden daar zoo lang estafette wedloop mee, totdat de rat doodgeknepen was.

HEERLEN 1 SEPT.

Aanwezig 2 dames en 7 heeren. De heer van Rummelen houdt als voorzitter een korte toespraak ter herdenking van den heer Waage. De heeren Loterijman en Willemse spreken vervolgens resp. over het roffelen van de specht en een zeldzame afwijking bij een onzer sabelsprinkhanen. Zie hierover in een der volgende afleveringen.

Daarna laat dr. Dijkstra de volgende planten zien:

Ossentong (*Anchusa officinalis*) gevonden bij de steenfabriek te Sittard. De bloemen zijn rose gekleurd. Normale kleur is blauw-violet.

Loogkruid (*Salsola kali*) langs het Julianakanaal bij Urmond. Het is een plant welke algemeen is langs de Noordzee, maar ook adventief binnenlands kan voorkomen. Hij deelt mede dat Dr. De Wever hem attent heeft gemaakt op het houtterrein van de S. M. Hendrik, waar duizenden van deze planten staan. Ze zien er evenals talrijke andere zeeplanten uit als xerophyten. Dit is voor een plant, welke over voldoende water kan beschikken en soms zeer nat staat onbegrijpelijk. Men meende dat dergelijke planten physiologisch toch xerophytisch zijn omdat het moeilijk is om uit de zee door de hoge osmotische waarde water op te nemen. Proeven bewezen echter dat dergelijke planten voldoende water kunnen opzuigen en zelfs nog iets meer dan het gemiddelde van normale planten. Zou deze xerophytische bouw soms een aanpassing aan den zeewind zijn?

De bastaard tusschen *Hieracium pilosella* en *H. piloselloides* langs het Juliana-kanaal (nieuw v. Nederland!).

H. piloselloides lijkt sterk op *H. Bauhini*. Het voornaamste verschil tusschen beide soorten is, dat *H. Bauhini* uitloopers kan vormen en *H. piloselloides* nooit. *Bauhini* is tot nu toe veel algemeener in Zuid-Limburg.

Knopkruid (*Galinsoga quadriradiata*) te Terwinselen door den heer Hein gevonden; verder te Onder-Spekholz en bij een afvalterrein te Brunssum, vlak langs het stort van de Hendrik, waar ook *Galinsoga parviflora* staat.

Op 15 Juli zag de heer Dijkstra een kleine vos op een schaduwwijke plek vermoedelijk zijn winterslaap beginnen. Dit is abnormaal vroeg.

MAASTRICHT 3 OCT.

Aanwezig de dames: Dütting, Kooyman, van de Geyn, Nahon, Kofman-Kamminga en de heeren: Cremers, Rijk, Mommers, Maessen, Waage, Br. Bernardus, Grossier, van Sonderen, Wijsen, Nijst, Jeuken, Kamm, Grégoire, Br. Maurentius, van Nieuwenhoven, Kofman, van Noorden, Sondeyker, Tjallingii, Dingemans, Onstenk, Leysen, Wasenberg, Otten, Schoenmakers en Schulte.

De voorzitter Rector Cremers geeft, na een korte verwelkoming, het woord aan dr. Schulte die naar aanleiding van den 50sten sterfdag van Pasteur een rede hield over diens betekenis voor de wetenschap. Deze redevoering zal in een volgend maandblad worden afgedrukt.

Majoor Rijk zag dezen zomer in Epen vele vlinders van *Araschnia levana* var. *prorsa*, die overigens in ons land zeldzaam zijn. Eind September ging hij terug in de hoop de rupsen te vinden die de voorjaarsgeneratie zullen leveren, doch geen enkel nest werd op de brandnetels gevonden.

Br. Maurentius laat een zomercentaurie (*Centauria solstitialis* L.) zien, die in den tuin van de Beyart in een bed wortelen is opgekomen.

Hij vertoont verder een struikweegbree (*Plantago cynops*) die hij bij de stuw te Borgharen vond.

Tot slot vertelt Mej. van de Geyn over de lotgevallen van de collectie Wasmann.

HEERLEN 6 OCT.

Aanwezig de dames: Bour, van de Griendt, Jansen en Hellwig en de heeren: Adams, Dijkstra, Hein, Loterijman, van Rummelen, Rut, Stiphout, Coonen en Ubaghs.

De voorzitter, de heer van Rummelen, leidt den heer Loterijman in, die een causerie houdt over paddestoelen. Hij licht zijn explicatie toe met lichtbeelden.

Vervolgens geeft dr. Dijkstra een bloemlezing uit het Cruydtboek van Rembert Dodoens van dr. Schierbeek. Het oudste kruidboek, dat wij kennen, is van den Griekschen schrijver Theophrastus, c.a. 350 v. Christus; het iets oudere van Aristoteles ging verloren. Wat van deze kruidboeken bewaard bleef, kennen wij alleen uit vertalingen; de platen werden gecopieerd. De volgorde dezer vertalingen was meestal vanuit het Grieksch, via het Syrisch en het Arabisch, in het Latijn.

In de Middeleeuwen stonden de auteurs sterk onder Griekschen invloed. Men meende b.v. dat de planten, die door de klassieken beschreven waren uit Griekenland, ook in W. Europa moesten voorkomen. Dit gaf natuurlijk een verkeerde voorstelling. De kruidenleer kreeg een grooten stoot ten goede door toedoen van Paracelsus (1493—1541). Deze leerde, dat God voor elke kwaal inheemsche planten als geneesmiddel liet groeien. Dit had o.a. tengevolge, dat men kruiden ging zoeken. Zeer bekend zijn de volgende in het Nederlandsch verschenen kruidboeken van:

Dodonaeus (1517—1585) geboren te Mechelen;

Clusius (1526—1609) geboren te Atrecht, gaf o.a. een bewerking van Dodonaeus kruidboek uit; hij reisde veel en beschreef Spaansche en Oostenrijksche planten en werd later hoogleraar te Leiden;

LobeI (1538—1616) geboren te Rijssel.

Het kruidboek van Dodonaeus staat onder invloed van de volgende begrippen:

1) In de Grieksche oudheid meende men, dat alles teruggebracht kon worden tot de 4 grondelementen: vuur (heet en droog); aarde (droog en koud); water (koud en nat); lucht (nat en heet).

Voor iedere plant geeft hij op of ze nat of droog, heet of koud is. Dat spaansche peper heet is, is begrijpelijk; dat zonnedaauw droog is, niet.

2) Van grooten invloed op de kruidboeken was ook de signatuurleer van Paracelsus, die meende dat God aan de geneeskrachtige kruiden een bepaald uiterlijk gegeven had, waardoor ze gemakkelijk waren te herkennen. Volgens deze indicatie kunnen roode bessen worden gebruikt tegen bloedingen; planten met geel melksap tegen geelzucht; longenkruid (blad eenigszins geteekend als een long) tegen longziekten; leverkruid bij leverziekten; speenkruid tegen aambeien en het zaad van slangenkruid tegen de gevolgen van slangenbeeten, terwijl laatstgenoemd kruid bovendien nog prophylactische werking zou hebben.

Chelidonium (stinkende gouwe?) geneest o.a. blindheid; Chelidon (zwaluw) geneest haar jongen, ook als ze onzettelijk blind gemaakt zijn, met dit kruid.

Dodonaeus gelooft echter lang niet alles wat de ouden beweerd hebben; hij is soms zeer critisch. Bijv. wanneer Dioscorides beweert dat zaad van de kaarde in een zakje om den hals of om den arm gebonden de 3e-daagsche koorts geneest, merkt Dodonaeus nuchter op: „Doch zulcke dingen schame ich mij hier te verhalen, gemerckt, dat het anders niet dan ijdele beuselinghen ende vicesvasen en zijn”. Met de recepten uit deze boeken moet men niet voor arts spelen. Dodonaeus waarschuwt zelf, dat zou geheel onzeker, ijdel, ja belachelijk zijn.

Daarna geven de heeren van Rummelen en Dijkstra een uitleg ter voorbereiding op de excursie naar de Brunsummerheide. Tot slot deelt de heer Dijkstra nog het volgende mede:

Aan de Maas bij Meers staat de aardpeer (*Helianthus tuberosus*) zeer rijk in bloei. Deze plant komt adventief wel meer voor, maar bloeit slechts in warme zomers. Vroeger werd zij wel verbouwd voor veevoeder of voor de stroopbereiding. Ca. 1613 werd zij in Zeeland ingevoerd. Op dezelfde plaats staat ook *Nicandra physaloides*, een nachtschade.

De kleine vos, waarover ik in de vorige vergadering vertelde, dat hij op 15 Juli een slaapkwartier opzocht, ontwaakte op 1 Oct. en is weggevlagen. Het was dus geen geval van winterslaap.

IN MEMORIAM RECTOR G. VAN DEN BOORN.

..... En onder d'n awwe
kestaanjeleboom
in 't vreugjaarszonneleech
veel 'ne Limbörgse jong, dee
z'n pliech had gedoon,
langs deen awwen Treech-
terweeg *).....

Uit Dr. H. Endepols: „Mastreechter
Sprak, doe zeute taal!”
Ile drnk, 1943 pag. 188.

Onwetend van wat hem zelf te wachten stond, schreef Rector van den Boorn eind 1940 deze strofe van zijn simpel gedichtje. Och, allen waren wij toen nog zoo naïef. Het leven laten in 'n oorlog kon in al zijn eenvoud iets heroieks hebben. Maar men' bracht ons een heel anderen oorlog, een oorlog van zielenood en menschonwaardigheid, van verdorvenheid, haat en rechteloosheid. En in dien oorlog viel George van den Boorn, verdacht van spionage!

Niets was minder waar dan dat de Rector zich met zoiets ingelaten zou hebben. De voortbrengselen van zijn jongen, speelschen geest, die zich gaarne bezighield met primitieve knutselarijen, werden door de Gestapo-tyrannen gehouden voor bewijzen van gecompliceerde machinaties van intrige en vijandschap. Zijn fijn geestig sarcasme werd geïnterpreteerd als germanenhaat. En op 5 Nov. 1944 stierf George van den Boorn ellendig den spionnedood, ergens in de bosschen van Effelt, vlak over de Duitse grens.

Tijdens zijn „verhoor” werden zijn photographische instrumenten als zwiigende getuigen van zijn verdorvenheid beschouwd. Ik kan ze mij nog zoo goed herinneren, die gevaarlijke dingen, o.a. een lachwekkend geraamte van margarinekastenplankjes om filmtitels op te nemen. Echte prutsdingen, in het maken waarvan Van den Boorn een genie was en die je nergens beter kon kopen. Ze deden je denken aan requisieten voor een film van Dr. Mabuse.

Met George van den Boorn is van ons heengegaan een fijn liefhebber van de natuur, iemand die als geen ander daarin zijn Schepper wist te vinden; een ideaal priester, die in zijn praktijk altijd weer voorbeelden aan-

haalde van Gods goedheid, zooals hij die zag in de natuur om ons heen.

Nog denk ik aan die dagen, dat we zwierven door hei en moeras voor het opnemen van een vogelfilm, die wel vol technische fouten zat, maar trilde van een laaiende liefde voor de natuur.

Zijn biologische interesse ging vooral uit naar de spinnen. Hoorde men hem over zijn Arachnoidea praten, dan verloren deze, voor het overgrootste deel der menschheid zoo weinig sympathieke beestjes, al hun griezeligheid. Bij onze laatste ontmoeting trof ik hem in volle zomerzon bij zijn bijen te midden van een weelde van bloemen. Dit beeld kwam zoo wonderwel overeen met den landelijken eenvoud, waaraan hij, stadsjongen, zich had weten aan te passen, als Rector der Boerinnenschool te Posterholt en als leider der Jonge Boeren in Limburg. Eenvoud en blijheid waren de kenmerken van dezen goeden, steeds hulpvaardigen jongen Priester, die voor de toekomst nog zooveel beloofde en wiens nagedachtenis zal blijven voortleven als een lichtend voorbeeld voor al zijn vrienden.

SEF PARREN, Roermond.

*) Treechterweg : Maastrichterweg.

DE COLLECTIE WASMANN REPATRIEERT.

Prof. Dr. J. W. Bailey
Major 9th. U. S. Army

Dr. W. v. d. Geyn
Conservatrix
Nat. Hist. Museum

A. E. Kersten
Wethouder v.
Onderwijs

Toen de heer Waage in het Maandblad No. 1/2 van Jan. 11. melding maakte van den „Mierenroof” en in het onderschrift van zijn artikeltje de opmerking maakte: „Maar we halen de mierencollectie terug”, hielden wij deze woorden méér voor een al te spontane reactie of

een onvervulbaren wensch, dan voor een bewering die wel eens werkelijkheid kon worden.

Want omtrent de verblijfplaats der verzameling was niets met zekerheid bekend, ja, veeleer zou men zelfs moeten aannemen dat deze tengevolge van oorlogsgeweld geheel verloren was gegaan.

Groot was dan ook onze verrassing, toen op Zaterdag 29 Sept. 11. Major John Wendell Bailey aan het museum verscheen met de mededeeling dat hij 550 mijl per truck van Berlijn rechtstreeks naar Maastricht had afgelegd om ons de collectie Wasmann terug te brengen.

Major John Wendell Bailey van het 9e Amerikaansche leger heeft zich in de afgelopen oorlogsjaren groote verdienste verworven bij de bestrijding van de vlektyphus in West-Europa; hij is professor in de vergelijkende anatomie aan de universiteit in Richmond Va., doch begon zijn biologische loopbaan als entomoloog. Dat verklaart zeker zijn interesse voor de lotgevallen van de mierencollectie en vol doortastend enthousiasme nam hij zich voor haar op te sporen.

Hij vond haar in het hartje van Berlijn vlak bij het zoo bestoekte Rijksdaggebouw in de Russische zône.

Veilig en wel zat daar de collectie opgeborgen in de bunkers onder het overigens zwaar gehavende Entomologisch Instituut aan de Invalidenstrasse. Ze werd hem daar overhandigd door Herr Professor Bischoff zelf, die zich indertijd deze, hoofdzakelijk op Limburgschen bodem bijeengebrachte verzameling, toeëigende onder het apodictische motto dat het een duitsche collectie was!

Een vluchtige contrôle geeft alle hoop dat de mieren zich ondanks de verre omzwervingen nog in goeden staat bevinden.

Wij vertrouwen dat onze mieren hiermee hun laatste Odyssee achter den rug hebben en verder een rustig bestaan zullen leiden naast hunne vrienden en verwanten uit de collecties van Dettmer en Klene, welke ook door duitsche Paters Jezuiten tijdens hun verblijf in Valkenburg werden bijeengebracht en als met Limburg verbonden verzamelingen in het Museum van Limburgs' hoofdstad een gastvrij onderdak genieten.

C.

VOORLOOPIGE MEDEDEELING OVER DE MIERENFAUNA VAN DE BELGISCHE MAASVALLEI

door

Jos. van Boven.
(Leuven).

(Slot).

4. *Formica pratensis* ♂ (coll. no. 534).

Tot slot de beschrijving van een abnormalen vorm of monstrositeit. Deze vormen kunnen optreden bij alle soorten, maar komen bij mieren slechts zelden voor. Om deze dubbele reden meen ik ook, dat men deze vormen niet moet gelijk stellen met de diverse vormen van polymorphisme, die immers meestal bij bepaalde soorten optreden en dan veelvuldig voorkomen.

Op 13-VI-'44 vond ik in de buurt van een zeer groot *pratensis*-nest te Godinne, een ♂, dat mijn aandacht trok door zijn telkens falende pogingen om weg te vliegen. Met wijd uitgespreide, snel op en neer gaande vleugels, kwam het dier wel even los van den grond, maar viel dan weer neer en probeerde opnieuw weg te vliegen.

De vleugels leken volkomen normaal, maar de sprieten vielen op en schenen opgerold te zijn. Na een nauwkeurig onderzoek bleek, dat het ♂ een abnormaliteit was met eenige typische bijzonderheden.

Het niet loskomen van den grond hangt dan ook niet samen met een of ander vleugelgebrek, maar is m.i. te wijten aan de misvormde sprieten, waardoor de bepaling in de ruimte als het ware verloren was. Bij het begin van een bruiloft ziet men vaak de gevleugelde ♀♀ en ♂♂ met snel zwaaiende vleugels op een grashalm zitten, om plotseling weg te vliegen. Sommige vallen weer op den grond, als de start mislukt en probeeren opnieuw bijna altijd met succes.

Hier echter leek mij het geval anders, want het mannetje is een volkomen uitgekleurd exemplaar. Bovendien

Fig. 5. Kop en sprieten van *F. pratensis*, ♂
(coll. no. 534)

orig. del. Mej. R. Doorenbosch

waren in het nest geen ♂♂ meer aanwezig, waaruit dus bleek, dat de vlucht reeds tot het verleden behoorde. Daarenboven vielen de telkens herhaalde pogingen op als iets eigenaardigs! De beschrijving is als volgt. (fig. 5).

De kaken zijn kort, een stompen tand vormend en wijken in verschillend opzicht van normale kaken af. Hun lengte is $\frac{2}{3}$ van een normale kaak en in gesloten toestand ligt tusschen beide een vrij groote opening.

De liptasters en kaaktasters wijken van den normalen bouw af, doordat zij wat kleiner en minder uitgegroeid zijn. De laatste leedjes zijn gedraaid en gebogen.

De clypeus vertoont een duidelijke dwarsgleuf, midden er over heen loopend. De kam midden over de clypeus, evenwijdig aan de opstaande randen, is hierdoor praktisch tot nul gereduceerd.

Onder de area frontalis loopen twee diepe dwarsgleuven evenwijdig aan elkaar. Bij het normale ♂ zijn deze gleuven veel ondieper en loopen zij uiteindelijk in elkaar over.

De sprieten: de linkerspriet is niet

groter dan $\frac{1}{3}$ tot $\frac{1}{4}$ van de normale schaft, mist den slanken en sierlijken bouw en is aan den top rechthoekig geknikt. Het eerste zweepleedje is normaal van bouw, maar de overige zijn iets korter en verschillen telkens van elkaar, doordat de zweep eenigszins om haar as gedraaid is. Vooral de laatste drie leedjes zijn verdraaid en gebogen en geheel misvormd. In het geheel dertien leedjes (met schaft).

De rechter sprietschaft is eveneens niet groter dan $\frac{1}{3}$ tot $\frac{1}{4}$ van de normale schaft en is, evenals de linker sprietschaft, op het einde rechthoekig gebogen. Het eerste zweepleedje is normaal, de overige zijn weer kleiner, ongelijk van grootte en gedraaid. In het geheel 13 leedjes (met schaft).

De vleugels: ook de vleugels vertoonen afwijkingen (fig. 6). De rechter voorvleugel is normaal; alleen daar, waar de radius zich splitst in radiaal en cubitus, is een kleine, bruine cel, waar normaal alleen een verdikking is.

De linker voorvleugel wijkt op verschillende punten af. Het pterostigma is ronder dan normaal en loopt niet langwerpig uit. De discoidaalcel is praktisch tot nul gereduceerd, de aderen zijn echter zwaar verbreed, zoodat de medius begint met een flinke, bruine cel. De radius is ook veel breeder dan normaal en vertoont zelfs een kleine cel. In normale gevallen is hier slechts een geringe verdikking.

Ook Donisthorpe (1927) beschrijft 2 gevallen van abnormaliteit bij ♂♂. Zoo vond hij op 18 Juli 1919 in „The new Forest” een kolonie van *Myrmica sabuleti*, waarin hij een ♂ vond, met vleugels zonder aderen.

Op pag. 354 beschrijft hij een individu, waarvan de linker spriet misvormd is. De schaft is korter dan de rechter, waarvan de lengte normaal is. De zweepleedjes zijn samen verbonden tot een puntige knods⁽²⁾, ofschoon men toch nog de 12 leedjes (zonder schaft) kan herkennen.

De mier is overigens normaal, behalve dat de kaken 4 tot 5 goed ontwikkelde tanden bezitten. Deze laatste afwijking staat, volgens Donisthorpe, los van de misvormde spriet, want hij zag een aantal *fusca* ♂♂ uit Ierland, waarvan de kaken een kauwrand bezaten,

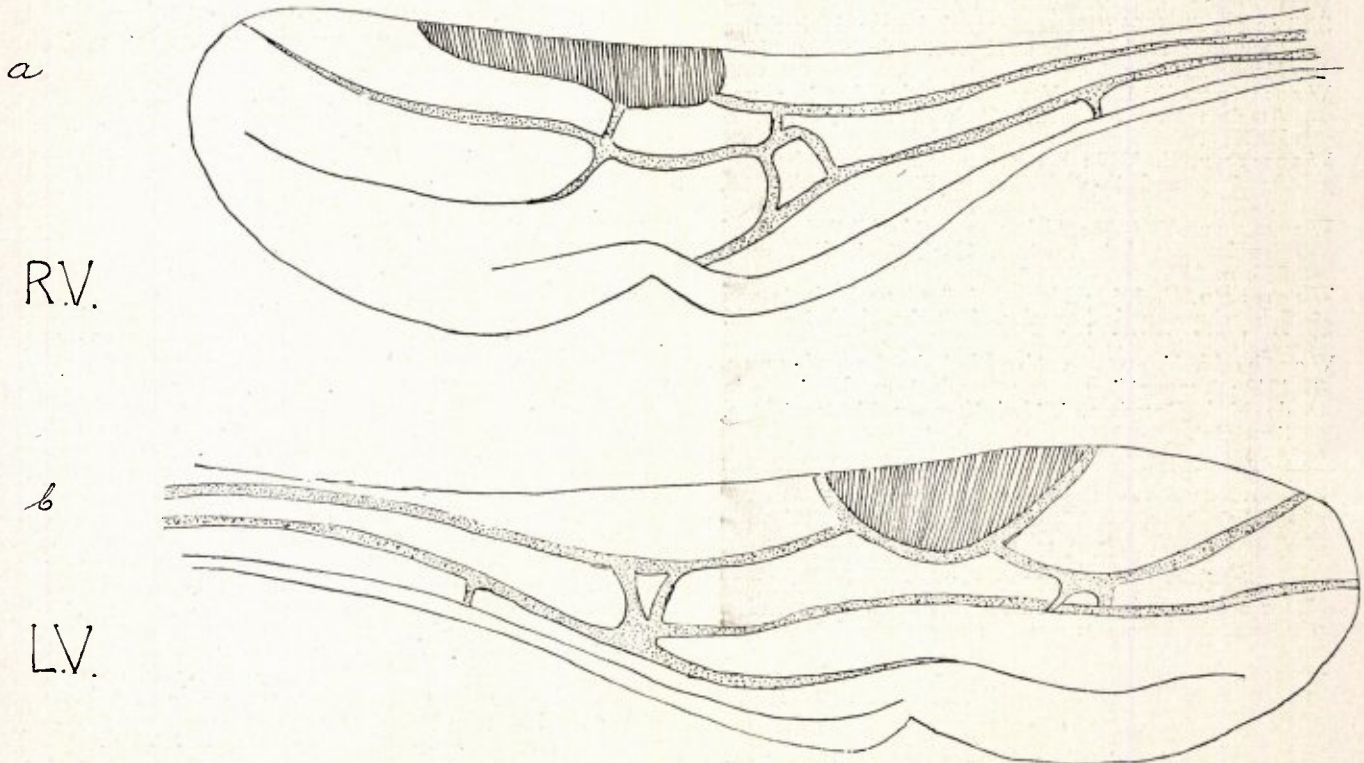

Fig. 6. Voorvleugels van *F. pratensis*, ♂ (coll. no. 534)
a) Rechter Voorvleugel b) Linker Voorvleugel

orig.

del. Jos. van Boven

ofschoon ze overigens in alle opzichten normale individuen waren.

Maastricht, Februari 1945.

(1) Zie Nat. Hist. Maandblad, 33 Jrg., afl. 12, p. 69—71. Ook bij deze publicatie moeten we opmerken, dat van volledigheid geen sprake kan zijn, omdat ik de vereischte en noodzakelijke litteratuur nog steeds niet kan raadplegen.

(2) and the joints of the funiculus are soldered together into a sort spiked club. Although most of the joints of the funiculus are so mixed up, yet it is almost possible to recognize twelve, which is the normal number of joints (not counting the scape, which makes it thirteen) in the male of *Formica* (Donisthorpe, 1927, pag. 353).

- Litteratuur: (behoorende bij artikel III en IV).
- v. Boven, J. 1942: Nieuwe vindplaatsen van *Claviger longicornis* Müll. Nat. Hist. Mndbld 31 jrg., afl. 11, p. 104.
- Crawley-Donisthorpe, 1912: The founding of colonies by Queen ants. Trans. II, Intern. Ent. Congr. London, 11-77.
- Donisthorpe, H. 1927: British Ants, their lifehistory and classification London.
- Goetsch, W. 1940: Vergleichende Biologie der Insectenstaaten. Leipzig.
- Gösswald, K. 1929: Mermithogynen van *Lasius alienus* gefunden in der Umgebung von Würzburg. Zool. Anz. Leipzig, 84, p. 202-204.
- Gösswald, K. 1930: Weitere Beiträge zur Verbreitung der Mermithiden bei Ameisen. Zool. Anz. Leipzig, 90, p. 13-27.
- Gösswald, K. 1938: Grundsätzliches über parasitische Ameisen unter besonderer Berücksichtigung der abhängige Koloniegründung von *Lasius umbratus mixtus* Nyl. Zeitschr. wiss. Zool. (A) 151, p. 101-148.
- Quispel, 1941: De verspreiding van de Mierenfauna in het Nationale Park der Hoge Veluwe. Meded. v. h. Com. ter bestud. en bestr. v. insectenplagen in bosschen, num. 2, Ned. Boschb. Tijdschr.
- Schmitz, H. 1929: Verslag maandel. Verg. Nat. Hist. Gen. in Limburg, Maandblad, 28 jrg. afl. 10, p. 95.
- Stärcke, A. 1937: Retouches sur quelques fourmis d'Europe II, T. v. E., Deel 80.
- Stärcke, A. 1944: Determineertabel voor de werksterkaste der Ned. Mieren. Herz. 2e druk Nat. Hist. Maandblad, jrg. 33.
- Wasmann, E. 1891: Verzeichniss der Ameisen und Ameisengäste von holländisch Limburg, T. v. E. XXXIV.
- Wasmann, E. 1895: Die ergatogyne Formen bei den Ameisen und ihre Erklärung. Biol. Centralbl. 15, p. 606.
- Wasmann, E. 1897: Ueber ergatoide Weibchen und Pseudogynen bei Ameisen. Zool. Anz. XX, num. 536, p. 252.
- Wasmann, E. 1915: Neue Beiträge zur Biologie von *Lomechusa* und *Atemeles*. Zeitschr. f. Wissensch. Zool. Bd. CXIV, heft 2.
- Westhoff, V. en Westhoff, J.-de Joncheere, 1942: Verspreiding en nestoecologie v. d. mieren in de Ned. Bosschen. Tijdschrift voor Plantenziekten. Sept.-Oct.

DE NEDERLANDSCHE VESPA SOORTEN

door
C. Willemsse
(Eygelshoven).

Door een onzer leden werd een wespennestje gevonden op de steenen vensterbank van zijn huis te Heerlen en op de maandelijksche vergadering te Heerlen op 7 Juli l.l. vertoond. Dit wespennestje was het allereerste begin van het wespennest van *Vespa media* L., een der 8 Vespasoorten die in ons land voorkomen. Het vinden van dit nestje gaf mij aanleiding een en ander te vertellen over de manier waarop wespen van het geslacht *Vespa* haar nest maken en over de verschillende soorten nesten die van haar bekend zijn.

Het wespennestje of koningin overwintert en begint in

het voorjaar, na ontwaking uit den winterslaap, met het vormen van een nieuwe nest. Ieder bevolkt nest wordt gedurende den zomer gemaakt door slechts één koningin met de, door haar gekweekte, arbeiders. In het najaar sterft de geheele wespfamilie uit, behalve de bevruchte wijfjes die ieder voor zich in het volgend voorjaar weer een nieuwe kolonie stichten.

Wanneer wij nu uitgaan van een koningin in het voorjaar, dan zien wij het volgende gebeuren. De koningin begint met het zoeken naar een geschikte plaats waar zij haar nest kan maken. Dit verschilt naargelang de soort waarmee wij te doen hebben en men onderscheidt dan ook zoogenaamde grondnesten, die in hopen in den grond worden aangelegd of onder pluggen en dergelijke en boomnesten die vrij worden opgehangen aan de takken van boomen of in schuren onder een afdak en aan gooten en dergelijke plaatsen.

Vespa media, waarvan bovengenoemd nestje was, gaat als volgt te werk. Zij begint met een steel te maken waar het geheele nest later aan komt te hangen. Deze steel, evenals de rest van het nest wordt gemaakt uit een specie bestaande uit fijngekauwd, dood, verweerd hout of bastvezels, vermengd met speeksel, dat aan de lucht opdroogt. Naargelang de houtsoort die gebruikt wordt is de kleur van ieder nest verschillend en iedere soort heeft dan ook een bepaalde voorkeur voor het te gebruiken materiaal.

De steel wordt breed aangehecht of ook wel om de takken heen gelegd waar deze zich in tweeën splitsen. Nadat een deel der steel klaar is, maakt zij ter plaatse een soort overkapping, het begin van het buitenomhulsel. Heeft dit alles een zekere grootte bereikt, dan begint voor haar het eigenlijke werk, het bouwen van cellen voor het opkweken van larven. Even onder de overkapping begint zij eenige cellen te bouwen, die ook weer door middel van een steeltje verbonden zijn met het dak. In deze cellen legt zij haar eerste eieren, terwijl ze onderwijl doorgaat met den verderen uitbouw van het nest en de verzorging der larven met voedsel. Na eenigen tijd is een raat, d.i. een aaneengesloten geheel van cellen ontstaan die op nog meerdere plaatsen aan het omhulsel wordt bevestigd door middel van steeltjes en soms er gedeeltelijk mee wordt verbonden. Vanuit deze eerste raat worden naar anderen weer steeltjes aangebracht en wordt een tweede raat gevormd. Onderwijl is het omhulsel ook verbreed, soms door afbraak van een gedeelte dat te nauw was en weer opnieuw wordt aangelegd, totdat het geheel een zekere breedte heeft bereikt waarop het nest naar anderen toe wordt afgebouwd, smaller gaat toelopen en er uiteindelijk alleen maar een smalle ingangsoening overblijft.

Al dit werk wordt niet uitsluitend door de koningin verricht, maar nadat zich een zeker aantal werkwespen heeft ontwikkeld, nemen deze haar taak over en bemoeit de koningin zich alleen maar met het eierleggen. Uit deze eieren ontstaan in het begin alleen werkwespen, d.z. wijfjes met gereduceerde geslachtsorganen, maar later in het jaar vanaf Augustus ontstaan ook mannetjes en wijfjes. Als regel zijn de cellen waarin deze ontstaan grooter dan die voor de werkwespen, maar dit is niet altijd het geval. De wijfjes en mannetjes zijn als regel grooter dan de werksters en nemen als larven meer voedsel tot zich. Is de larve volwassen, dan spint zij een kapje over haar cel heen en verpopt. De geheele levenscyclus duurt van 24 tot 36 dagen, het eistadium 5 tot 8 dagen, het larvenstadium 9 tot 14 dagen en het popstadium 10 tot 14 dagen. Het voedsel der larve bestaat uit door de werkster of het wijfje fijngekauwde insecten, waaronder vooral vliegen en rupsen, vermengd met enkele druppels maagsap uit de krop van de werkster. De wespen zelf leven eveneens van insecten en zijn verzot op zoetigheden en rijpe vruchten, evenals op vleesch.

In het najaar sterven de werksters en mannetjes en alleen de bevruchte wijfjes blijven overwinteren op beschutte plaatsen en stichten in het voorjaar ieder voor zich een nieuwe kolonie.

Ons land herbergt 8 soorten.

Vespa crabro L., de grootste onder hen, horzel, horzelwesp of hoornaar genoemd, is een kwaadaardig dier en

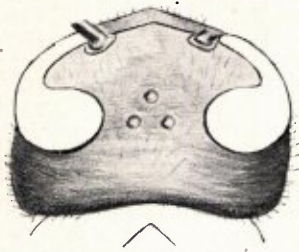

Fig. 1 *Vespa crabro* L. ♀
Kop van boven.

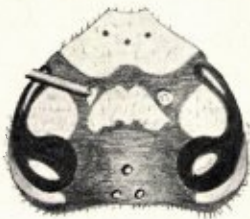

Fig. 2 *Paravespula germanica* Fabr. ♀
Kop van boven.

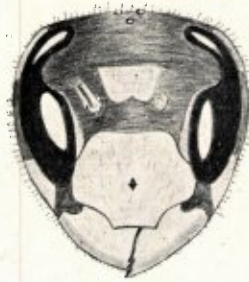

Fig. 3 *Dolichovespula silvestris* Scop. ♀
Kop van voren.

Fig. 4 *Paravespula vulgaris* L. ♀
Kop van voren.

Fig. 5 *Dolichovespula silvestris* Scop. ♂
Borststuk van boven.

Fig. 6 *Paravespula rufa* L. ♀
Kop van voren.

Fig. 7 *Paravespula vulgaris* L. ♀
Eerste achterlijfsegment van boven.

Fig. 9 *Paravespula germanica* Fabr. ♀
Eerste achterlijfsegment van boven.

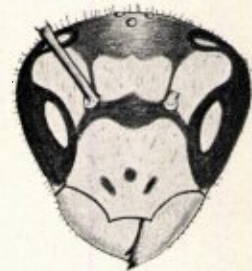

Fig. 8 *Paravespula germanica* Fabr. ♀
Kop van voren.

kan zeer gevoelig steken. Het nest wordt aangelegd in holle boomen, in de nok van schuren, in ledige bijenkorven e.a., maar zelden in den grond. Dit dier komt algemeen voor in de zandstreken. Het nest bevat gemiddeld een 100 tot 300 wespen. Grondnesten worden aangelegd door *Vespa vulgaris*, *germanica* en *rufa* en deze bevinden zich in holen in den grond, onder heideplagen, takkenbossen en dergelijke. Het aantal individuen dat de nesten van de beide eerste soorten bevolkt, kan groot zijn, tot zelfs drie duizend toe. Door sterfte onder de dieren is het aantal individuen meestal belangrijk minder dan theoretisch zou moeten volgen uit het aantal cellen. Vrij hangende nesten of boomnesten worden aangelegd door *Vespa media*, *silvestris* en *norwegica* en bevinden zich vrij in de natuur, hangende aan boomtakken, in schuren aan balken, onder afdaken, goten en dergelijke plaatsen. *Vespa austriaca* is in ons land alleen bekend uit één wijfje en leeft vermoedelijk parasitisch in de nesten van *V. rufa*. Het mannetje en wijfje zijn bekend, werksters heeft men nooit gevonden, evenmin als nesten.

Aansluitend hieraan geef ik een tabel voor het determineren der 8 inlandsche soorten. Eenige van de in deze tabel gegeven kenmerken zijn ietwat variabel, zoodat het het beste is meerdere exemplaren uit een en hetzelfde nest te verzamelen.

TABEL VAN DE VOORNAAMSTE IN NEDERLAND
VOORGEKOMEN VESPA SOORTEN.

♂ : Sprieten uit 13 leden samengesteld, iets langer dan kop en borststuk te samen.

♀ ♀ : Sprieten uit 12 leden samengesteld, hoogstens zoo lang als kop en borststuk te zamen.

1. Kop achter de oogen verlengd, waardoor de bijoogen (ocelli) ver van den achterrand van den kop verwijderd zijn; de bijoogen liggen vóór de lijn die den achterrand der oogen verbindt. Fig. 1.

Grondkleur van het borststuk roodbruin, evenals de eerste achterlijfsring. Grootste soort, tot 35 mm.

(Subgen. *Vespa* s.s.) *crabro* L.

Kop achter de oogen niet naar achteren verlengd, de bijoogen nabij den achterrand van den kop gelegen in

een lijn die den achterrand der oogen verbindt. Fig. 2.

2. Tusschen den onderhoek van het oog en de basis van de voorkaak een duidelijke tusschenruimte. Fig. 3.

(Subgen. *Dolichovespula*)

Tusschen den onderhoek van het oog en de basis van de voorkaak geen of nagenoeg geen tusschenruimte. Fig. 4.

(Subgen. *Paravespula*)

3. Borststuk van boven aan weerszijden bet gele langsstreep uitgaande van den vleugelwortel, welke aan den voorrand naar beneden ombuigt en de figuur vormt van een 7 en omgekeerde 7. Borststuk en basis van het achterlijf met bruinroode teekeningen bij het wijfje, geel bij het mannetje en bij de werkster. Laatste achterlijfsegment van onderen driehoekig uitgesneden bij het mannetje. Grootte soort, 15—22 mm.

media De Geer.

Borststuk van boven aan weerszijden met een gele langsstreep uitgaande van den vleugelwortel en doorlopend tot aan den voorrand, zich niet ombuigend naar beneden maar aldaar cindigend of langs den voorrand verbonden. Fig. 5. Geen bruinroode teekeningen op borststuk en achterlijf. Laatste achterlijfsegment van onderen niet uitgesneden bij het mannetje.

4. Clypeus met een groote, hoekige zwarte vlek in het midden, de onderrand van de clypeus in het midden ingebogen, de zijdelingsche hoeken daardoor tandvormig uitgetrokken. Het tweede en soms ook het eerste achterlijfsegment met roode vlekken. Grootte 13 tot 17 mm.

norwegica Fabr. 1)

Clypeus geel met hoogstens één of meerdere zwarte puntjes, de onderrand in het midden nauwelijks ingebogen, de zijdelingsche hoeken niet tandvormig uitgetrokken. Fig. 3. Het tweede achterlijfsegment met gele vlekken. Grootte 13 tot 20 mm.

silvestris Scop.

5. De inbochtiging aan den binnenrand van het oog geheel geel. Fig. 4, 8.

6

De inbochtiging aan den binnenrand van het oog slechts gedeeltelijk geel, het overige deel zwart. Fig. 6.

7

6. Clypeus met een zwarte ankervormige figuur in het midden. Fig. 4. De achterrand van het oog maar gedeeltelijk geel gezoomd, soms echter geheel geel gezoomd. Eerste achterlijfsegment geel, de geheele voorrand echter zwart en deze band in het midden breder dan aan weerszijden. Fig. 7. Grootte 11 tot 29 m m.

..... *vulgaris* Linn.
Clypeus geel met eenige zwarte puntjes in het midden. De achterrand van het oog geheel geel gezoomd. Fig. 8. Eerste achterlijfsegment geel met drie zwarte figuurtjes langs den voorrand. Fig. 9. Grootte 13 tot 19 m m.

..... *germanica* Fabr.
7. De basis van het achterlijf met roode vlekken. Clypeus in het midden met een onregelmatig zwart langstreepje, de onderrand zwak uitgerand, de oppervlakte prof gepuncteerd. Fig. 6. Grootte 13 tot 20 m m.

..... *rufa* Linn.
De basis van het achterlijf zonder roode vlekken. Clypeus met eenige wazige donkere punten, de onderrand uitgerand, de zijhoeken scherppuntig uitgetrokken. Grootte 15 tot 17 m m.

(Subgen. *Vespula*) *austriaca* Panz.²⁾

¹⁾ De oorspronkelijke schrijfwijze van Fabricius is norwegica en niet norvegica zooals de latere auteurs vermelden.

²⁾ *Vespula austriaca* behoort met de, in deze tabel niet opgenomen soort *Pseudovespula ingraca* Birula, tot de z.g. Koekoekswespen, die niet zelf een nest stichten, maar leven in de nesten van andere wespensoorten. *V. austriaca* leeft in de nesten van *P. rufa* L., en is bekend van Putten (Vel.) en Oosterwijk, *Pseudovespula ingraca* in de nesten van *D. silvestris* Scop. en is alleen bekend naar een ♀ uit de collectie Oudemans, afkomstig uit Houthem, 5 Juni 1895.

De Koekoekswespen zijn zeer zeldzaam en moeilijk te determineeren.

Een complete tabel voor het determineeren vindt men van de hand van G. Kruseman Jr. in de Entomol. Berichten no. 260, Deel XI, 21 Juli 1944.

REMARKS ON NEW OR LITTLE KNOWN INDOMALAYAN MOTHS (LEPID. HETEROC.) XII.

By Prof. Dr. W. Roepke, Wageningen.

48. *Saronaga congener* n. sp.: fig. 36.

♂. The filiform antennae light reddish brown; palpi light grey, mixed with pinkish, greenish yellow and some dark brown scales. Frons and thorax dark olive brown, the patagia bordered with greenish yellow. Forewings brown, with the costa broad pinkish white and greenish yellow. Reniform, orbicular and the space between them and a crenulate line beyond reniform greenish yellow. Cilia variegated with lighter and darker greyish brown. Hind wings and abdomen much lighter yellowish grey, the former with a darker marginal band and very slight indications of darker cross bands. Underside slightly cross banded; tarsi darker brown, tibiae beautiful pinkish white and greenish yellow.

1 ♂, 47 mm, summit of Mt. Seminung, 1880 m, Kroë, S. Sum. (van Rappard).

This is the first *Saronaga*, known from the Archipelago. It comes near *albicosta* Moore from Darjeeling, but may be different.

Fig. 36. *Saronaga congener*, holotypus, n. s.

49. *Mimeusemia vittata* f. *basimacula* n.: fig. 37.
(fam. Agrotidae).

The typical *Mimeusemia vittata* Btl. comes from Java. As stated by Jordan-S. 11, p. 17, only the ♀-type specimen is known, besides one ♀ from Mt. Maropok, N. Borneo. I have three specimens from Java, viz. 1 ♂ and 1 ♀ from Perbawatee (Walsh.) and 1 ♀ from Telawa, C. Java, e.l. 12. 35, (Kalshoven), on daon sempol (= *Equisetum debile* Roxb.?), holotypus. These

Fig. 37. *Mimeusemia vittata* f. *basimacula*, holotypus, about n. s.

three specimens are remarkably different from the nomenclotypical form, as figured by Jordan-S. l.c., pl. 3d, by having an obvious large basal patch in fore wing, of the same yellow pale coloration as the median transversal band. The bluish markings, however, are rather obsolete. The ♀ has the anal tuft black and very prominent, it measures 43 mm, the females 48 mm.

50. *Anepholcia pygaria* Warr.: fig. 38. (fam. Agrotidae).

Warr.: Nov. Zool. 19, 1912, p. 2 ♀: W. Sum. — Prout, A. E.: Bull. Hill Mus. 1, 1924, p. 403 ♂, p. 13, fig. 8 ♂, pl. 16, fig. 1 (♂ genit.): Sum.; Mal.

There are two species of *Anepholcia*, both occurring in the mountains of Sumatra, and so closely allied that they can hardly be separated by their general feature. Fortunately, the ♂ genitalia make separation easy, as

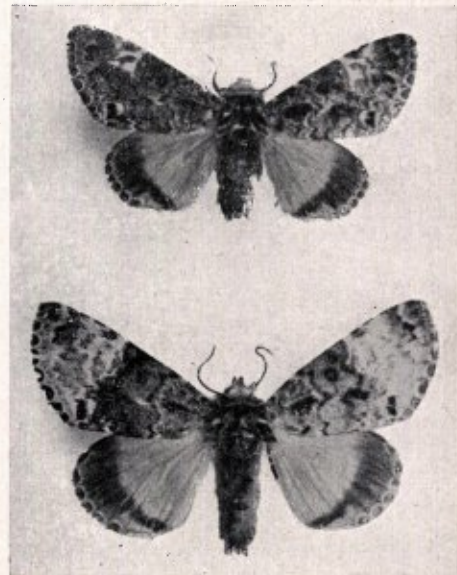

Fig. 38. *Anepholcia pygaria* Warr. ♂, ♀, about n. s.

shown by Miss Prout l.c. In the West Java mountains, also a species occurs of which have a series of several ♂♂ and ♀♀, all from Perbawatee (Walsh.). There are also several specimens from W. Java in the Leiden Museum. It can be identified as *pygaria* Warr. with certainty, not yet recorded from Java.

(To be continued).